
ЮЗУ „НЕОФИТ РИЛСКИ“-БЛАГОЕВГРАД
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ФИНАНСИ И ОТЧЕТНОСТ“

РЕЦЕНЗИЯ

от Доц. д-р Елена Велкова СТАВРОВА, ЮЗУ “Неофит Рилски“

за дисертационния труд на

Панайота Димитриос Триперина

на тема:

**THE STRATEGIC MANAGEMENT OF THE GREEK BANKING
SECTOR BEFORE AND AFTER THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS: FOCUS
ON THE GREEK BANKING SUBSIDIARIES IN BULGARIA AND ROMANIA**

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

по научна специалност

„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

Основание: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1467/09.07.2018 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

1. Информация за докторанта

Докторант Панайота Триперина се е обучавала в редовна форма на обучение в катедра „Финанси и отчетност“ на Стопанския факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски“ по научната специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ на основание заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“- Благоевград № 1459 от 18.05.2015 г. през периода 2015-2018 година.

Докторант Панайота Триперина притежава бакалавърска степен в областта на технологиите на храните от Технологичния университет в Атина и магистърска степен по Бизнес администрация от Университета в Кентъки, съвместно обучение с Технологичен университет в Атина, Гърция.

Кариерното развитие на Триперина е отбелязано с интересна градация – изследователска позиция в областта на храните, а от 2000 година на различни позиции продължава да работи в системата на Националната банка на Гърция в отделите за валутни сметки, потребителски кредити и за работа с важни клиенти.

Владее гръцки като майчин език, английски, немски и испански език и компютърни умения.

2. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Процесите на финансова глобализация и свободно придвижване на банкови капитали в глобален контекст и в частен – в рамките на Европейския съюз са в основата на търсенето на ефективно инвестиране, повишена възвращаемост, завземането на нови пазари, а оттам и реализиране на икономии от мащаба.

Едно от най-значителните предимства, което присъединяването към Европейското банково пространство предоставя, това е достъпът до сравнително евтин ресурс, който присъединените страни-членки получават. Една от страните, която е използвала това предимство е и съседна Гърция. Този ресурс ѝ дава възможност за инвестиции в публични инвестиционни проекти, навлизане в съседни страни посредством участие в приватизационен процес във финансовия сектор, както и лицензиране на нови банкови институции. Операциите на банките с гръцки капитал са високоефективни, а оттам и атрактивни като опция за инвазия в съседни на Гърция страни

Избраната от докторантката тема е актуална и представлява интерес защото:

- Важната роля на банковия сектор като част от трансмисионния механизъм за движение на ресурси от финансовата система към икономиката за

нарастване на общественото производство и нарастващото благосъстояние на домакинствата чрез динамиката на БВП;

- Е направена оценка за ролята на банковия сектор на Гърция за стимулиране на националните икономики на двете ново присъединените страни на Балканския полуостров - България и Румъния за догонващо развитие и реализиране на кохезионна политика;

- Стабилната банкова система предава позитивни импулси и определя и развитието на икономическата система като стабилна. Тази закономерност се проявява независимо от формата на регулиране, националния произход на инвестирания капитал, формите на управление на банковата система и т.н.

Съдържанието на представената за рецензиране разработка напълно съответства на темата на дисертационния труд.

Научното изследване предлага оригинални идеи в няколко основни направления:

- анализ на достиженията на теоретичната икономическа мисъл и анализ на категоричния апарат, свързани с факторните условия, определящи ефективността на функционирането на банката и начините за измерването ѝ ;

- търсенето на връзките и зависимости между основни макроикономически променливи оценяващи измененията от количествен и качествен характер в икономическата система и в частност – финансовата. - ролята на преките чуждестранни инвестиции за Р. България и Румъния и Р. Гърция , за страните в преход, както и за състоянието на икономиките от Балканския регион, влиянието на ПЧИ за интегрирането на икономиките от региона като притегателен център на висока възвращаемост;

- отражението на глобалната финансова и икономическа криза за притока на капитали в региона;

3. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 197 страници и включва: въведение, шест глави, изводи, заключение и справка за ползваната литература от 282 източника на английски език. Материалът включва 52 таблици и 56 графики.

Научната разработка съответства на изискванията за дисертационен труд. Използваните методи гарантират решаването на изследователските задачи и постигането на основната цел.

Във въведението е представена общата концепция на разработката и актуалността на темата. Дефинирани са обектът, предметът, целта и оперативните задачи на научното изследване, изследователски хипотези и приложените изследователските методи в дисертационния труд.

Първата глава представлява анализ на основните терминологични единици използвани в разработката, анализ на основните литературни източници по избраната проблематика.

Подобаващо внимание и място в разработката докторантката е отделила на предложените методи за оценка на резултатите от дейността на банковата система, на мястото и ролята на централната банка като институция със специализирани функции и ангажименти по отношение определяне на рамките и правилата за осъществяване на банков бизнес. Тази роля става особено важна в условията на глобална икономическа криза.

Втората глава от дисертационната разработка е посветена на анализ сложната и динамична заобикаляща среда, в която функционират банките, но в същото време тази среда предопределя и финансовите резултати от техните операции. Чрез качеството на капитала, наличието на достатъчна ликвидност банките си осигуряват възможност да оперират управлявайки ефективно качеството на активите си.

Закономерно обект на изследване е състоянието на гръцката банкова система и промените в нея в контекста на финансовата и икономическа криза, както и дълговата криза, в която се оказва страната. Възползвали се от свободите на придвижване и сравнително евтин ресурс, гарантирани от общия финансов пазар на ЕС, гръцките банки осъществяват инвазия на Балканския полуостров.

В третата глава са представените структурните промени в банковия сектор – сливания и изкупувания, които се правят в страните от балканския регион, възползвайки се от редица конкурентни предимства пред останалата част

от Европа – следването на гръцкия бизнес в неговата инвазия на нови пазари, активен процес на приватизация и търсене на кредитен ресурс за инвестиции, стимулираща данъчна политика.

В четвърта глава докторантката е анализираща на основни макроикономически променливи за Албания, България, Румъния, Македония и Сърбия дава възможност за сравнителен анализ на хода на пазарните процеси в тези страни като атрактивна дестинация за банковите капитали. Отчитайки спецификата на всяка от тях е налице възможност за сравнително изследване и идентифициране на специфики и закономерности между тях.

В същата глава докторантката умело е успяла да идентифицира и анализира проявлението на основните модели за генериране на криза (Пол Кругман, Обстфелд, Веласко, Теорията на Кейнс за ендегенните пари, ролята на държавното потребление и други) съобразно главните предпоставки за генерирането на кризисната ситуация в банковата система под въздействието на дълговата криза на страната – ограничената конкурентоспособност поради липсата на собствени природни ресурси и фиксираният валутен курс, ограничените валутни резерви поради отрицателното търговско салдо и т.н.

Подобаващо внимание е отделено на ефектът върху процеса на разширяване, оказал глобалната финансова и икономическа криза върху темпа на развитие и състояние на инвестициите – ограничаване на кредитния ресурс, изразен като дял от БВП, продажба на клонове и вливане в други институции.

Глава пета обосновава методологията на иконометричното изследване за доказване на теоретичния базис на дисертационния труд чрез изследване на връзката между динамиката на БВП и променливи, описващи състоянието на банковия сектор като капиталова адекватност и ликвидност за доказване или отричане на 3 хипотези за връзката между тях по отношение на четири банки – 2 банки от България и 2 от Румъния с гръцки капитал.

Шестата глава представлява самия експеримент където най-напред се изследват избраните вече финансови показатели на всяка от банките, но също така и динамиката на съотношението „депозити/кредити“, „възвращаемост на

активите“ и „възвращаемост на собствения капитал“, съотношението „провизии/общата сума на кредитите“.

Представена е графично динамиката на трите променливи за банките субсидиари и банките майки , което дава възможност за генериране на закономерности и тенденции на развитие.

За намиране на връзката между посочените детерминанти са съставени база от регресионни уравнения, които са основание за намиране на връзки и зависимости между променливите, описващи състоянието на анализирани банки по време и след глобалната финансово-икономическа криза.

На база резултатите от иконометричното изследване докторантката е приела или приела частично формулираните изследователски хипотези.

Изводите са доказателство за успешно приключен научноизследователски експеримент.

С критичен аспект и анализирайки обективно както данните за анализирани банки, така и резултатите от иконометричното изследване докторантката аргументирано обяснява получените резултати, формулира препоръки и конкретни стъпки, които трябва да бъдат предприети за подобряване на ефективността на банките и банковата система в цялост.

4. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала.

Докторантката Панайота Триперина основателно претендира за научни и научно-приложни приноси в следните по-важни направления:

- Направен е анализ и са изведени заключения за състоянието, процесите и динамиката на основните показатели, описващи състоянието на банковите системи на България, Гърция, Албания, Македония и Румъния;;
- На база анализ на тенденциите за периода след 2009 година е анализирала, доказала и установила общи процеси, закономерности и равнище на зависимост от протичащата глобална финансова и икономическа криза в развитието на банките от анализирани страни.;
- Съставена е база от данни за анализирани банки майки и банки субсидиари от Гърция в България и Румъния, което ѝ е дало възможност да

установи доколко връзките между тях са реализирали ефекти и каква е тенденцията в развитието на основните описващи състоянието детерминанти;

- Посредством иконометричен експеримент е тествала поставените в научното изследване научни хипотези и е заявила доколко те са се доказали или отречени.

5. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Научните резултати и приноси на дисертационния труд могат да бъдат характеризирани по следния начин:

- обогатяване на съществуващите знания (изследване на постиженията на икономическата научна мисъл, публикации в научни списания, електронни източници, бази от изследвания и статистически данни на международни финансови институции);

- разработване на методология за приложение на иконометричен софтуер при изследване на връзки и зависимости между системни фактори и зависимости, описващи състоянието на банкови институции, функциониращи в различни макроикономически среди;

- потенциален практико-приложен ефект (предложени са конкретно дефинирани политики в областта на банковия мениджмънт с цел акцентирание върху вземането на адекватни решения в контекста на различни икономически системи.

6. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Докторант Панайота Триперина представя 2 самостоятелни публикации по дисертационния труд, както следва:

1. ANALYSIS AND EVALUATION OF STRATEGIC MANAGEMENT IN THE GREEK BANKING SECTOR BEFORE AND DURING THE ECONOMIC CRISIS, 2000-2015. (TO BE PUBLISHED IN THE JOURNAL "ECONOMICS AND MANAGEMENT" OF FACULTY OF ECONOMICS– SOUTH-WESTERN UNIVERSITY – BLAGOEVGRAD.)
2. STRATEGIC LEADERSHIP AND THE PREDICTION OF OUTCOMES. THE CASE OF BANKING SECTOR PUBLISHED IN THE *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "CULTURAL CORRIDOR WESTERN TRANS-BALKAN ROAD - CULTURAL TOURISM WITHOUT BOUNDARIES" 29.09.2016 - 03.10.2016 METEORA - LEFKADA, GREECE*

И двете публикации имат ясно изразен авторски характер и са тясно свързани с темата на дисертационния труд .

Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Авторката притежава високо равнище на осведоменост за теоретичните и емпирични изследвания, в избраната от нея проблемна област, което несъмнено е добра предпоставка за осъществяване на изследване със аналитичен характер, на каквото сме свидетели тук.

Използвана е богата библиография (научни монографии, студии, статии, учебници, практически ръководства) и актуална статистическа информация.

Направените изводи, оценки, препоръки и обобщения са коректни и достоверни с конкретни препратки за формиране на политики.

7. Оценка за автореферата

Авторефератът съответства на необходимите изисквания за структура и съдържание и правилно отразява съдържанието на дисертационния труд, неговите основни резултати и приноси.

8. Критични бележки

8.1. **Технически бележки:** в дисертационният труд липсва списък със съкращенията, както и цитиране на източник на данните под някои от графиките, не са номерирани литературните източници;

8.2. Необходимостта от формулиране на обект, цел и задачи на дисертационния труд, които са задължителни в труд от този характер, са заменени от научни хипотези, които отчасти съответстват на тези елементи на дисертационната разработка

8.3. Прекалено накъсания текст в четири глави, точки, подточки на подточките прави затруднено проследяването на основната линия на изследването, възприемането на разработката като единно, логично обусловено цяло, а оттам и постигането на първоначално зададените намерения.

9. Препоръка за бъдещи изследвания: Използването като част от методологията за изследване на индекса за оценка на концентрацията Херфиндал-Хиршман (ННІ) ще даде възможност за анализ на динамиката на

пазарния дял на анализираниите банки, защото този показател е информационен носител и на равнището на риск на системно важните банки.

Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение:

Познавам докторант **Панайота Триперина** като докторант на редовно обучение в катедра „Финанси и отчетност“ и считам, че личностните ѝ качества като изключителна работоспособност, целеустременост и системност на изследователските усилия, стремеж за овладяване и прилагане на съвременни иконометрични методи в изследователските си действия са предпоставка за успешна научна кариера и реализация.

Надявам се, че получените умения и знания като млад изследовател ще намерят практическо приложение в нейната непосредствена кариерна реализация и ще дадат необходимия принос за подобряване на състоянието на финансовата институция, за която работи.

10. Заключение

Считам, че дисертационният труд на тема: представен **Панайота Триперина** на отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

11. Оценка на дисертационния труд

Давам оценка „положителна“ на дисертационния труд на тема „**The strategic management of the greek banking sector before and after the global financial crisis: focus on the greek banking subsidiaries in Bulgaria and Romania**, разработен от **Панайота Триперина** за придобиване на образователната и научната степен „доктор“ по научната специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

Благоевград

02.08.2018 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(Доц. д-р Елена СТАВРОВА)